

Lieta C-38/21

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2021. gada 22. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Landgericht Ravensburg (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 30. decembris

Prasītājs:

VK

Atbildētāja:

BMW Bank GmbH

Pamatlietas priekšmets

Līzinga līgums – Atzīšana par patēriņa kredītlīgumu – Obligāti norādāmā informācija – Direktīva 2008/48/EK – Atteikuma tiesības – Atteikuma tiesību zaudēšana – Atteikuma tiesību ļaunprātīga izmantošana

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

1. Par likumības fikciju atbilstoši *EGBGB* 247. panta 6. punkta otrās daļas trešajam teikumam un 12. punkta pirmās daļas trešajam teikumam
 - a) Vai *EGBGB* 247. panta 6. punkta otrās daļas trešais teikums un 12. punkta pirmās daļas trešais teikums, ciktāl tajos Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta p) apakšpunktā izvirzītajām

prasībām pretrunā esoši līguma noteikumi tiek atzīti par atbilstošiem prasībām, kas izvirzītas *EGBGB* 247. panta 6. punkta otrās daļas pirmajā un otrajā teikumā, kā arī 12. punkta pirmās daļas otrā teikuma 2) apakšpunkta b) punktā, neatbilst Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta p) apakšpunktam un 14. panta 1. punktam?

Ja atbilde ir apstiprinoša:

- b) Vai no Savienības tiesībām, it īpaši Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta p) apakšpunkta un 14. panta 1. punkta, izriet, ka *EGBGB* 247. panta 6. punkta otrās daļas trešais teikums un 12. punkta pirmās daļas trešais teikums nav jāpiemēro, ciktāl tajos Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta p) apakšpunktā izvirzītajām prasībām pretrunā esoši līguma noteikumi tiek atzīti par atbilstošiem prasībām, kas izvirzītas *EGBGB* 247. panta 6. punkta otrās daļas pirmajā un otrajā teikumā, kā arī 12. punkta pirmās daļas otrā teikuma 2) apakšpunkta b) punktā?

Ja uz II.1.b) jautājumu netiek atbildēts apstiprinoši:

2. Par obligāti norādāmo informāciju atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punktam

- a) Vai Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka kredītlīgumā norādāmajam dienā maksājamo procentu apmēram ir jāizriet aritmētiski no līgumā norādītās līgumiskās aizņēmuma likmes?
- b) Vai Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta l) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka absolūtos skaitļos ir jānorāda kredītlīguma noslēgšanas brīdī spēkā esošā nokavējuma procentu likme vai vismaz spēkā esošā atsauces procentu likme (šajā gadījumā – procentu pamatlikme atbilstoši *BGB* 247. pantam), uz kuras pamata aprēķina spēkā esošo nokavējuma procentu likmi kopā ar piemaksu (šajā gadījumā – piecus procentpunktus atbilstoši *BGB* 288. panta 1. punkta otrajam teikumam), un vai patērētājs ir jāinformē par atsauces procentu likmi (procentu pamatlikme) un tās mainīgumu?
- c) Vai Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta t) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka kredītlīguma tekstā ir jāsniedz informācija par būtiskajiem formālajiem priekšnoteikumiem, lai piekļūtu ārpustiesas sūdzību un pārsūdzību mehānismam?

Ja vismaz uz vienu no iepriekšējiem jautājumiem II.2.a)–c) tiek sniegta apstiprinoša atbilde:

- d) Vai Direktīvas 2008/48/EK 14. panta 1. punkta otrā teikuma b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka atteikuma termiņu sāk skaitīt

tikai tad, kad ir tikusi sniegta pilnīga un satura ziņā pareiza informācija atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punktam?

Ja atbilde ir noliedzīga:

- e) Kādi ir noteicošie kritēriji, lai, neņemot vērā nepilnīgu un satura ziņā nepareizu informāciju, izraisītu atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu?

Ja uz iepriekšējo jautājumu II.1.a) un/vai vismaz vienu no jautājumiem II.2.a)–c) tiek atbildēts apstiprinoši:

3. Par atteikuma tiesību zaudēšanu atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 14. panta 1. punkta pirmajam teikumam

- a) Vai atteikuma tiesības atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 14. panta 1. punkta pirmajam teikumam var zaudēt?

Ja atbilde ir apstiprinoša:

- b) Vai tiesību zaudēšanas gadījumā runa ir par atteikuma tiesību ierobežošanu laika ziņā, kas ir jāreglamentē parlamenta izdotā likumā?

Ja atbilde ir noliedzīga:

- c) Vai tiesību zaudēšanas subjektīvā ziņā priekšnoteikums ir tāds, ka patērētājs zināja par viņa atteikuma tiesību pastāvēšanas turpināšanos vai vismaz viņam ir jāattaisno sava nezināšana rupjas nolaidības izpratnē?

Ja atbilde ir noliedzīga:

- d) Vai kreditora iespēja sniegt kredītņēmējam informāciju atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 14. panta 1. punkta otrā teikuma b) apakšpunktam vēlāk un tādējādi izraisīt atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu liedz piemērot labticīgi tiesību zaudēšanas noteikumus?

Ja atbilde ir noliedzīga:

- e) Vai minētais ir saderīgs ar spēkā esošajiem starptautisko tiesību principiem, kuri Vācijas tiesnesim ir saistoši saskaņā ar *Grundgesetz* [Pamatlikumu]?

Ja atbilde ir apstiprinoša:

- f) Kā Vācijas tiesību piemērotājam ir jāatrisina pretruna starp saistošajām starptautisko tiesību prasībām un Tiesas izvirzītajām prasībām?

4. Par patērētāja atteikuma tiesību ļaunprātīgas izmantošanas pieņemumu atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 14. panta 1. punkta pirmajam teikumam

a) Vai atteikuma tiesību izmantošana atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 14. panta 1. punkta pirmajam teikumam var būt ļaunprātīga?

Ja atbilde ir apstiprinoša:

b) Vai atteikuma tiesību ļaunprātīgas izmantošanas pieņemuma gadījumā runa ir par atteikuma tiesību ierobežošanu, kas ir jāreglamentē parlamenta izdotā likumā?

Ja atbilde ir noliedzoša:

c) Vai atteikuma tiesību ļaunprātīgas izmantošanas pieņemuma subjektīvā ziņā priekšnoteikums ir tāds, ka patērētājs zināja par viņa atteikuma tiesību pastāvēšanas turpināšanos vai vismaz viņam ir jāattaisno sava nezināšana rupjas nolaidības izpratnē?

Ja atbilde ir noliedzoša:

d) Vai kreditora iespēja sniegt kredītņēmējam informāciju atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 14. panta 1. punkta otrā teikuma b) apakšpunktam vēlāk un tādējādi izraisīt atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu liedz izdarīt pieņemumu par atteikuma tiesību ļaunprātīgu izmantošanu atbilstoši labas ticības principam?

Ja atbilde ir noliedzoša:

e) Vai minētais ir saderīgs ar spēkā esošajiem starptautisko tiesību principiem, kuri Vācijas tiesnesim ir saistoši saskaņā ar Pamatlikumu?

Ja atbilde ir apstiprinoša:

f) Kā Vācijas tiesību piemērotājam ir jāatrisina pretruna starp saistošajām starptautisko tiesību prasībām un Tiesas izvirzītajām prasībām?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītņēmumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (turpmāk tekstā – “Direktīva 2008/48”), it īpaši 10. panta 2. punkta f), l), p) un t) apakšpunkts, kā arī 14. panta 1. punkta otrā teikuma b) apakšpunkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

Grundgesetz (turpmāk tekstā – “GG”), it īpaši 25. pants

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch [Vācijas Civilkodeksa ievadlikums] (turpmāk tekstā – “*EGBGB*”), 247. panta 3., 6. un 7. un 12. punkts

Bürgerliches Gesetzbuch [Vācijas Civilkodekss] (turpmāk tekstā – “*BGB*”), it īpaši 242., 247., 288., 355., 356.b, 357., 357.a, 495. un 506. pants. *BGB* 506. panta 1. punktā ir paredzēts, ka vispārīgiem patērētājiem kredītlīgumiem piemērojamas tiesību normas ir jāpiemēro *mutatis mutandis* līgumiem, ar kuriem uzņēmums sniedz patērētājam par atlīdzību citu finansiālu palīdzību. Atbilstoši 2. punktam līgums starp uzņēmumu un patērētāju par priekšmeta izmantošanu par atlīdzību tostarp ir finansiāla palīdzība par atlīdzību tad, ja ir notikusi vienošanās par to, ka patērētājam, izbeidzot līgumu, ir jāgalvo par konkrētu priekšmeta vērtību (*BGB* 506. panta 2. punkta 3) apakšpunkts).

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītājs ar atbildētāju 2018. gada 10. novembrī noslēdza līzings līgumu par transportlīdzekļa iegādi privātai lietošanai. Vienošanās notika par prasītāja veicamajiem maksājumiem kopumā 12 486,80 EUR apmērā, ko veidoja īpašs līzings maksājums 4760 EUR apmērā automašīnas saņemšanas brīdī un pēc tam maksājumiem 24 līzings maksājumiem attiecīgi 321,95 EUR apmērā. Aizņēmuma likme, par kuru ir notikusi vienošanās līgumā, ir 3,49 % gadā uz visu līguma spēkā esamības laiku, un faktiskā gada likme ir 3,55 % gadā. Neto kredīta summa tiek norādīta 40 294,85 EUR apmērā un atbilst transportlīdzekļa iegādes cenai. Notika vienošanās arī par to, ka prasītājs gadā var nobraukt 10 000 km un ka viņam atdošanās brīdī ir pienākums samaksāt atlīdzību par nobrauktajiem papildu kilometriem 7,37 centu apmērā, savukārt par nenobrauktajiem minimālajiem kilometriem viņam tiek izmaksāta atlīdzība 4,92 centu apmērā. Turklāt līzings ņēmējam ir pienākums kompensēt minimālo vērtību, ja transportlīdzeklis atdošanas brīdī neatrastos vecumam un nolīgtajam nobraukumam atbilstošā stāvoklī.
- 2 Prasītājs saņēma transportlīdzekli un veica ikmēneša līzings maksājumus, sākot ar 2019. gada janvāri. Ar 2019. gada 25. jūnija vēstuli prasītājs atsauca savu uz līzings līguma noslēgšanu vērsto gribas izteikumu.
- 3 Par atteikuma jautājumu līgumā ir ietverta šāda informācija:

“Atteikuma tiesības

Jūs varat atsaukt savu paziņojumu par līgumu 14 dienu laikā, nenorādot uz atsaukuma iemesliem. Termiņu sāk skaitīt pēc līguma noslēgšanas, taču tikai pēc tam, kad kredītņēmējs ir saņēmis visu obligāti norādāmo informāciju saskaņā ar BGB 492. panta 2. punktu (piemēram, informāciju par kredīta veidu, neto kredīta summu, līguma termiņu).”

“Atteikuma sekas

Ja transportlīdzeklis jau ir ticis nodots, Jums vēlākais 30 dienu laikā tas ir jāatdod un par laikposmu starp transportlīdzekļa nodošanu un atdošanu ir jāmaksā nolīgta aizņēmuma likme. Termiņu sāk skaitīt ar paziņojuma par atteikumu nosūtīšanas brīdi. Par laikposmu starp nodošanu un atdošanu pilnīgas lietošanas nodošanas gadījumā procenta apmērs dienā ir 0,00 EUR. Šī summa tiek attiecīgi samazināta, ja transportlīdzeklis lietošanai tika nodots tikai daļēji.”

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 4 Prasītāja ieskatā atteikums ir spēkā, jo atteikuma termiņa skaitīšana nav sākusies, un viņš minēto tostarp pamato ar nepietiekamu obligāti norādāmo informāciju. Tāpēc prasītājs lūdz tiesai konstatēt, ka atbildētāja nevar atsaukties uz tiesībām, kas izriet no līzings līguma – it īpaši uz tiesībām par līzings maksājumu veikšanu.
- 5 Atbildētājas ieskatā prasība nav pamatota. Tā atsauca uz to, ka prasītājam nebija atteikuma tiesības, jo attiecībā uz patēriņa kredītlīgumiem spēkā esošie atteikuma noteikumi nav piemērojami līzings līgumiem. Turklāt tā līzings līgumā esot pienācīgi sniegusi prasītājam gan informāciju par atteikumu, gan visu obligāti norādāmo informāciju. It īpaši informācija par atteikumu precīzi atbilstot likumā paredzētajam paraugam, un līdz ar to tiek prezumēts informācijas par atteikumu pareizums atbilstoši *EGBGB* 247. panta 6. punkta otrās daļas pirmajam un trešajam teikumam un atteikuma termiņš ir noildzis.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 6 Tas, vai prasība tiks apmierināta, ir atkarīgs no tā, vai atteikšanās no līzings līguma bija spēkā un vai vajadzības gadījumā atbildētāja var atsaukties uz iebildumu par tiesību zaudēšanu vai iebildumu par atteikuma tiesību ļaunprātīgu izmantošanu.
- 7 Prasītāja paziņojuma par atteikumu spēkā esamības priekšnoteikums ir tāds, ka viņam vispār ir atteikuma tiesības. Minētais ir strīdīgs, jo Direktīvu 2008/48 atbilstoši tās 2. panta 2. punkta d) apakšpunktam nepiemēro tādiem nomas vai līzings līgumiem, ar kuriem ne pašā līgumā, ne arī ar citu atsevišķu līgumu netiek uzliktas saistības iegādāties nomas vai līzings līgumā paredzēto preci. Taču saskaņā ar Tiesas judikatūru Savienības interesēs noteikti ir tas, lai normas, kuras ir pārņemtas no šā tiesību akta, tiktu interpretētas vienveidīgi (spriedums, 2020. gada 26. marts, *Kreissparkasse Saarlouis*, C-66/19, EU:C:2020:242, 29. punkts).
- 8 Šajā lietā piemērojamo tiesību aktu gadījumā ir runa par šādu Savienības tiesību normu pārņemšanu, jo Vācijas likumdevējs ir izmantojis Direktīvas 2008/48 10. apsvērumā paredzēto iespēju piemērot direktīvas nosacījumus attiecībā uz jomām, kas neietilpst tās darbības jomā. Ņemot vērā *BGB* 506. panta pirmā punkta pirmajā teikumā un 2. punkta 3) apakšpunktā ietverto norādi uz noteikumiem par vispārīgiem patēriņa aizdevuma līgumiem, valsts tiesību aktos

transponētie Direktīvas 2008/48 noteikumi ir spēkā *mutatis mutandis* arī attiecībā uz tādiem līzings līgumiem kā šajā lietā, jo priekšplānā ir nevis lietošanas nodošana, bet gan finansēšana. Atbilstoši minētajam prasītājam ir atteikuma tiesības.

- 9 Rodas arī jautājums par to, vai atteikuma tiesības bija noilgušas. Prasītāja paziņojuma par atteikumu spēkā esamības priekšnoteikums ir tāds, ka *BGB* 355. panta 2. punkta pirmajā teikumā reglamentētais divu nedēļu atteikuma termiņš atteikuma paziņošanas brīdī vēl nebija beidzies. Saskaņā ar *BGB* 356.b panta 2. punkta pirmo teikumu atteikuma termiņu nesāk skaitīt, ja kredītlīgumā nav ietverta visa obligāti norādāmā informācija atbilstoši 492. panta 2. punktam un *EGBGB* 247. panta 6.–13. punktam. Šādā gadījumā termiņu atbilstoši *BGB* 356.b panta 2. punkta otrajam teikumam sāk skaitīt tikai tad, kad vēlāk obligāti norādāmā informācija tiek sniegta. Šajā gadījumā būtu jāizdara pieņēmums par nepilnīgu obligāti norādāmo informāciju it īpaši tad, ja informācija par atteikumu nav tikusi sniegta pienācīgā kārtā vai vismaz viena no likumā paredzētajam ziņām kredītlīgumā nebija ietverta pilnībā vai bija ietverta kļūdaini.
- 10 Nepilnīgas obligāti norādāmās informācijas sniegšanas gadījumā atteikums principā būtu iespējams, jo Vācijas tiesībās nav paredzēts atteikuma tiesību zudums saistībā ar patēriņa kredītlīgumiem. Valsts likumdevējs apzināti ir lēmis par labu laika ziņā neierobežotām atteikuma tiesībām.
- 11 Tomēr pieņēmumu par atteikuma tiesību zaudēšanu vai ļaunprātīgu izmantošanu varētu izdarīt, ja būtu izpildīti šajā ziņā piemērojamie priekšnoteikumi saskaņā ar valsts tiesību aktiem un tas nav pretrunā Savienības tiesību prasībām.
- 12 Saistībā ar prejudiciālajiem jautājumiem sīkāk iesniedzējtiesa izklāsta turpinājumā norādīto.
- 13 Par jautājumiem 1.a) un b). Saistībā ar 1.a) un b) jautājumu izvirzītie argumenti principā atbilst argumentiem, kas ir izvirzīti saistībā ar 1.a) un b) jautājumu lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkuma lietā C-336/20 10.–15. punktā.
- 14 Par jautājumu 2.a). Šis jautājums ir par aizņēmuma likmes norādīšanu. Šajā lietā līzings līguma 5. lpp. tiek minēta aizņēmuma likme 3,49 % gadā, savukārt informācijā par atteikumu līzings līguma 4. lpp. tiek minēta aizņēmuma likme 0,00 EUR apmērā.
- 15 Lai pieņemtu lēmumu lietā, nozīme ir jautājumam, kā ir jāsaprot Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts. Formulējums gan ļauj interpretēt to tādējādi, ka patērētājam saistībā ar procentu apmēru dienā var norādīt uz summu, kurai nav jāatbilst aizņēmuma likmei, par kuru ir notikusi vienošanās līgumā (šādi uzskata *Bundgerichtshof* [Federālā augstākā tiesa]).

- 16 Taču par atšķirīgu Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunkta izpratni liecina formulējums šīs direktīvas 14. panta 3. punkta b) apakšpunkta otrajā teikumā, atbilstoši kuram patērētāja maksājamos procentus pēc atteikuma tiesību īstenošanas no kredīta izņemšanas dienas līdz dienai, kad kapitāls atmaksāts, aprēķina, pamatojoties uz aizdevuma likmi, par ko noslēgta vienošanās. No minētā var secināt, ka arī dienā maksājamiem procentiem aritmētiski ir jāizriet no aizņēmuma likmes atbilstoši Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta f) apakšpunktam. Par to liecina arī tas, ka informācija atbilstoši šīs direktīvas 10. panta 2. punkta p) apakšpunktam ir jānorāda skaidri un lakoniski. Tas nozīmē, ka, ja dienas procentu apmēru nevar aprēķināt, ņemot vērā aizņēmuma likmi, par kuru ir notikusi vienošanās līgumā, patērētājam var rasties iespaids, ka no minētā atšķirīgs dienas procentu apmērs (kā šajā lietā 0,00 EUR apmērā) ir vienkārši pārrakstīšanās kļūda un ka viņam tomēr ir pienākums maksāt līgumisko aizņēmuma likmi.
- 17 Par jautājumiem 2.b)–e). Iesniedzējtiesas argumenti šajā ziņā principā atbilst argumentiem saistībā ar attiecīgajiem jautājumiem lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā C-336/20 (2.b)–d) jautājums).
- 18 Par jautājumiem 3.a)–f), kuri ir par tiesību zaudēšanu. Iesniedzējtiesa izklāsta, ka tiesību zaudēšana Vācijas tiesībās tiek uzskatīta par nepieļaujamu tiesību izmantošanas gadījumu pretrunīgas rīcības dēļ, un pārkāpums ir nelojālais tiesību izmantošanas nokavējums. Tiesību zaudēšanas priekšnoteikums ir tāds, ka tiesību subjektam ir tiesības, kuras tas ilgāku laiku neizmanto, lai gan viņš patiesībā to varēja darīt, un ka subjekts, kuram ir jāizpilda pienākums, varēja sagaidīt un arī bija sagatavojies, ka tiesību subjekts savas tiesības neizmantos. Taču, ja tiesību subjekts savas tiesības izmanto, šī izmantošana šī brīža rīcības pretrunības dēļ, salīdzinot ar iepriekšējo tiesību subjekta rīcību, ir pretrunā *BGB* 242. pantam (labas ticības princips).
- 19 Tomēr rodas jautājums par to, vai šie tiesību zaudēšanas noteikumi var tikt piemēroti patērētāja atteikuma tiesībām (3.a) jautājums). Saskaņā ar Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta otrā teikuma a) un b) apakšpunktu 14 dienu ilgo atteikuma termiņu sāk skaitīt no līguma noslēgšanas dienas vai no dienas, kad patērētājs saņem informāciju saskaņā ar šīs direktīvas 10. pantu, ja šī diena ir vēlāk nekā līguma noslēgšanas diena. No minētā ir jāsecina, ka atteikums nav ierobežots laikā, ja patērētājs nesaņem informāciju saskaņā ar Direktīvas 2008/48 10. pantu. Turklāt no šīs direktīvas 14. panta 1. punkta otrā teikuma b) apakšpunkta var secināt, ka kreditoram jebkurā brīdī, sniedzot informāciju atbilstoši direktīvas 10. pantam, ir iespēja izraisīt atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu. Tāpēc var secināt, ka šis tiesiskais regulējums par periodu, kurā atteikuma tiesības var tikt izmantotas, ir izsmeļošs, un turklāt nav vietas atteikuma tiesību ierobežošanai laika ziņā, izvirzot iebildumu par tiesību zaudēšanu.
- 20 Ja uz 3.a) jautājumu tiktu atbildēts tādējādi, ka atteikuma tiesību izmantošanas tiesības atbilstoši Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta pirmajam teikumam var

tikt zaudētas, rodas jautājums, vai valstu tiesu kompetencē ietilpst ierobežot laika ziņā atteikuma tiesības, paredzot valsts tiesību zaudēšanas noteikumus, vai arī tas ir jāreglamentē parlamentam ar likuma palīdzību.

- 21 Tiesa gan ir izlēmusi, ka atteikuma tiesības var tikt ierobežotas laika ziņā. Taču 2019. gada 19. decembra spriedumā *Rust-Hackner* u.c. (no C-355/18 līdz C-357/18 un C-479/18, EU:C:2019:1123, 62. punkts) tā ir uzsvērusi, ka, ierobežojot šādi laika ziņā atteikuma tiesības, ir jānodrošina ar direktīvu sasniedzamā mērķa lietderīgā iedarbība. Atbilstoši minētajam ir jābūt izslēgtai termiņa noteikšanai attiecībā uz atteikuma tiesībām, atsaucoties tikai uz vispārējiem tiesību principiem. It īpaši pastāvot risks, ka ar direktīvu apzināti piešķirtā iespēja ļaut atteikuma tiesībām būt spēkā bez ierobežojuma laika ziņā, piemērojot pārāk plaši *BGB* 242. pantu, tiek pārmērīgi ierobežota vai pat izslēgta.
- 22 Ja uz 3.b) jautājumu tiek atbildēts noliedzoši, ir jānoskaidro, ciktāl tiesību zaudēšanas priekšnoteikums ir tāds, ka patērētājs tika informēts par viņa atteikuma tiesībām. No Tiesas līdzšinējās judikatūras var secināt, ka par atteikuma tiesību zaudēšanu var būt runa tikai sākot ar brīdi, kad patērētājs tika pietiekami informēts par viņa atteikuma tiesībām (rīkojums, 2007. gada 27. novembris, *Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret un Akar*/Komisija, C-163/07 P, EU:C:2007:717, 32. un 36. punkts). Par to it īpaši liecina arī efektivitātes princips Eiropas tiesībās. Tas tāpēc, ka patērētājs var izmantot efektīvi savas atteikuma tiesības tikai tad, ja viņš vispār par tām ir informēts.
- 23 Ja uz 3.c) jautājumu tiek atbildēts noliedzoši, ir jānoskaidro, vai kreditoram atbilstoši Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta otrā teikuma b) apakšpunktam sniegtā iespēja sniegt patērētājam informāciju vēlāk un tāpēc izraisīt atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu, ir pretrunā tiesību zaudēšanas noteikumu labticīgai piemērošanai. Iesniedzējtiesas ieskatā var secināt, ka, nesniedzot atbilstoši Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktam norādāmo informāciju pienācīgā veidā, par atsaukšanos uz iebildumu par tiesību zaudēšanu jau sākotnēji nevar būt runa. Saskaņā ar Tiesas judikatūru persona, kurai ir jāizpilda pienākums, nevar pamatoti atsaukties uz tiesiskās drošības apsvērumiem, lai atrisinātu situāciju, kāda radusies tāpēc, ka tā pati nav izpildījusi Savienības tiesībās paredzēto prasību sniegt informāciju par tiesību subjekta tiesībām atkāpties no līguma vai to atsaukt (spriedumi, 2013. gada 19. decembris, *Endress*, C-209/12, EU:C:2013:864, 30. punkts, un 2001. gada 13. decembris, *Heininger*, C-481/99, EU:C:2001:684, 47. punkts).
- 24 Ja uz 3.d) prejudiciālo jautājumu tiek atbildēts noliedzoši, ir jāpārbauda, vai šis secinājums ir saderīgs ar principiem, kuri Vācijas tiesai ir jāievēro saskaņā ar Pamatlikumu, un kā Vācijas tiesai ir jāatrisina pretruna starp saistošajām starptautisko tiesību prasībām un Savienības tiesību prasībām.
- 25 Tiesību zaudēšanas institūts ir viens no starptautisko tiesību principiem. Šie vispārējie principi ir federālo tiesību sastāvdaļa un atbilstoši Pamatlikuma 25. panta 2. punktam ir pārāki pār likumiem. Tāpēc tie Vācijas tiesai ir saistoši.

- 26 Tiesību zaudēšanas iespēja starptautiskajās tiesībās ir atzīta. Taču starptautiskajā doktrīnā nav strīda par to, ka tiesību īstenošanas subjektam ir jāzina par savām tiesībām. Vienkāršas bezdarbības dēļ tiesības nevar tikt zaudētas. Ņemot vērā minēto, Vācijas tiesa varētu konstatēt patērētāja tiesību īstenošanas atteikuma tiesības zaudēšanu tikai tad, ja tiesību subjektam bija zināms vai rupjas nolaidības dēļ nebija zināms, ka viņam vispār vēl bija atteikuma tiesības.
- 27 Tāpēc, ja atbilstoši Savienības tiesībām patērētāja atteikuma tiesību īstenošanas tiesību zaudēšanai piemērojami principi atšķirtos no saistošajām starptautisko tiesību prasībām, Tiesai Direktīvas 2008/48 piemērošanas jomā būtu jāpaskaidro, kādas juridiskās prasības valsts tiesai ir jāņem vērā šāda tiesību normu konflikta gadījumā.
- 28 3.a)–f) jautājumu nozīmi lēmuma pieņemšanā tajā izskatāmajā lietā iesniedzējtiesa kopsavilkuma veidā atspoguļo turpinājumā norādītajā veidā. Ja tiesību īstenošanas atteikuma tiesības atbilstoši Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta pirmajam teikumam zaudēšana:
- ir izslēgta jau no paša sākuma;
 - vai katrā ziņā ir jābalsta uz parlamenta likumu;
 - vai katrā ziņā tās priekšnoteikums ir nezināšana rupjas nolaidības dēļ;
 - vai katrā ziņā par to nevar būt runa, nesniedzot informāciju vēlāk;
 - vai katrā ziņā nav saderīga ar saistošām starptautisko tiesību prasībām, ja vismaz nav konstatējama tiesību subjekta nezināšana rupjas nolaidības dēļ,
- atbildētāja šajā gadījumā nevar atsaukties uz iebildumu par tiesību zaudēšanu.
- 29 Par jautājumiem 4.a)–f) (tiesību ļaunprātīga izmantošana). Valsts judikatūrā un doktrīnā nav vienprātības par to, vai un ar kādiem nosacījumiem patērētāja atteikuma tiesību īstenošana patērēja kredītliģumu gadījumā var tikt uzskatīta par pretēju labas ticības principam un tāpēc par tiesību ļaunprātīgu izmantošanu. Līdz ar to, lai interpretētu un piemērotu valsts tiesību aktus, nozīme ir tam, kā ir jāatbild uz prejudiciālajiem jautājumiem 4.a)–f).
- 30 Šaubas ir par to, vai patērēja kredīta ņēmēja atteikuma tiesību izmantošana vispār var tikt ierobežota ar pieņēmumu par labas ticības principa pārkāpumu. Pret to liecina šādi argumenti:
- līdzās skaidrajam tiesiskajam regulējumam direktīvā nav pieļaujama atteikuma tiesību ierobežošana, izdarot pieņēmumu par labas ticības principa pārkāpumu;

- kreditors jebkurā brīdī, sniedzot vēlāk informāciju atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 10. pantam, var izraisīt atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu;
 - atteikuma tiesību mērķis ir ne tikai individuālā aizsardzība, bet arī vispārīgi mērķi (pārmērīgu parādsaistību novēršana, finanšu tirgus stabilitātes stiprināšana);
 - Direktīva 2008/48/EK neļauj dalībvalstīm ierobežot atteikuma tiesības, it īpaši ierobežot atteikuma termiņu.
- 31 Ja uz 4.a) prejudiciālo jautājumu tiktu atbildēts tādējādi, ka atteikuma tiesību izmantošana var būt ļaunprātīga, rodas vēl viens jautājums par to, vai valsts tiesu kompetencē ietilpst atteikuma tiesību ierobežošana laika ziņā šī iemesla dēļ vai arī tas ir jāreglamentē parlamentam likumā. Atteikuma tiesību ierobežošana, atsaucoties tikai uz vispārējiem tiesību principiem, iesniedzējtiesas ieskatā ir izslēgta.
- 32 Proti, tāpat kā noteikumu par tiesību zaudēšanu piemērošanas gadījumā pastāv risks, ka ar direktīvu apzināti piešķirtā iespēja ļaut atteikuma tiesībām būt spēkā bez ierobežojuma laika ziņā, piemērojot pārāk plaši *BGB* 242. pantu, tiek pārmērīgi ierobežota vai pat izslēgta. Tiesas īstenotā neatspēkojamās tiesiskuma prezumpcijas atbilstoši *EGBGB* 247. panta 6. punkta otrās daļas trešajam teikumam un 12. punkta pirmās daļas trešajam teikumam paplašināšana, izdarot pieņēmumu par ļaunprātīgu atsaukšanos, attiecībā uz neatspēkojamās tiesiskuma prezumpcijas neesamību parāda, ka vēlāk nekā 14 dienas pēc līguma noslēgšanas izmantotajām atteikuma tiesībām šādā veidā praktiski var nebūt nozīmes.
- 33 Ja uz 4.b) prejudiciālo jautājumu tiek atbildēts noliedzoši, ir jānoskaidro, ciktāl, izmantojot atteikuma tiesības vēlāk nekā 14 dienas pēc līguma noslēgšanas, var būt pamatots pieņēmums par labas ticības principa pārkāpumu, lai gan kredītdevējs nebija pienācīgi informējies patērētāju par viņa atteikuma tiesībām.
- 34 Ja uz 4.c) prejudiciālo jautājumu tiek atbildēts noliedzoši, rodas jautājums, vai iespēja kredītoram sniegt kredītņēmējam informāciju atbilstoši Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta otrā teikuma b) apakšpunktam vēlāk un tāpēc izraisīt atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu, ir pretrunā pieņēmumam par labas ticības principa pārkāpumu.
- 35 Ja uz 4.d) prejudiciālo jautājumu tiek atbildēts noliedzoši, ir jāpārbauda, vai minētais atbilst spēkā esošajiem starptautisko tiesību principiem, kuri Vācijas tiesnesim ir saistoši saskaņā ar Pamatlikumu. Labas ticības princips ir viens no vispārējiem starptautisko tiesību principiem. Šie vispārējie principi ir federālo tiesību sastāvdaļa un atbilstoši *GG* 25. panta 2. punktam ir pārāki pār likumiem. Tāpēc tie Vācijas tiesnesim ir saistoši.
- 36 Tiesību subjektam saskaņā ar šiem principiem ir jāzina par savām tiesībām, un tikai šādā gadījumā otra puse var ar to neīstenošanu sasaistīt tiesiskās sekas.

Patērētājam, kuram nav zināmas viņa atteikuma tiesības, nepieļaujot rupju nolaidību, nevar pārmest, ka viņš nav rīkojies labticīgi, ja viņš savas atteikuma tiesības izmanto tikai ilgāku laiku pēc līguma noslēgšanas un no minētā izdara secinājumus par saskaņā ar likumu iespējamām juridiskajām sekām.

- 37 Ja atbilstoši Savienības tiesībām patērētāja atteikuma tiesību ļaunprātīgai izmantošanai piemērojamie principi atšķirtos no saistošajām starptautisko tiesību prasībām, Tiesai Direktīvas 2008/48 piemērošanas jomā būtu jāpaskaidro, kā valsts tiesai ir jārīkojas šāda tiesību normu konflikta gadījumā.
- 38 Iesniedzējtiesas ieskatā 4.a)–f) prejudiciālajiem jautājumiem ir nozīme lēmuma pieņemšanā. Proti, ja pieņēmums par atteikuma tiesību ļaunprātīgu izmantošanu atbilstoši Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta pirmajam teikumam:
- ir izslēgts jau no paša sākuma;
 - vai katrā ziņā tā priekšnoteikums ir tā reglamentēšana parlamenta likumā;
 - vai katrā ziņā tā priekšnoteikums ir patērētāja nezināšana rupjas nolaidības dēļ;
 - vai katrā ziņā par to nevar būt runa, nesniedzot informāciju vēlāk;
 - vai katrā ziņā nav saderīgs ar saistošām starptautisko tiesību prasībām, ja vismaz nav konstatējama tiesību subjekta nezināšana rupjas nolaidības dēļ,

nebūtu nozīmes *BGB* 242. panta (labas ticības princips) pārkāpuma konkrēto priekšnoteikumu esamībai un tā vērtējumam un līdzsvarošanai.

- 39 Nobeigumā tiek norādīts, ka šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu prejudiciālie jautājumi daļēji pārklājas ar jautājumiem jau [Tiesā] izskatīšanās esošās lietās C-33/20, C-155/20, C-187/20 un C-336/20, un tāpēc tiek rosināta lietu apvienošana.